

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy

LBY.411.008.04.2022

Jolanta Rybczyńska
p.o. Dyrektor Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej w Lipnie
ul. Włocławska 16a
87-600 Lipno

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/008 Prawidłowość i skuteczność działań gmin województwa kujawsko-pomorskiego wobec dłużników alimentacyjnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnie ¹ , ul. Włocławska 16a, 87-600 Lipno
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jolanta Rybczyńska, p.o. Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, od 1 września 2020 r. ² W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio, tj. do 31 sierpnia 2020 r. pełniła Maria Makowska
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Prawdliwość i skuteczność działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych. 2. Prawdliwość sporządzania sprawozdań.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2020 r. do zakończenia czynności kontrolnych ³ , z uwzględnieniem dowodów dotyczących zdarzeń wcześniejszych, o ile miały wpływ na działalność jednostki w kontrolowanym okresie
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontrolerzy	1. Robert Elwertowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/147/2022 z 22 września 2022 roku 2. Justyna Wierzbicka, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/164/2022 z 17 października 2022 roku

(akta kontroli str. 1-4)

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności⁵

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą pracownicy MOPS podejmowali działania wobec dłużników alimentacyjnych. Prawdliwio wszczynano postępowania administracyjne wobec dłużników uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych oraz przeprowadzano wywiady alimentacyjne i odbierano oświadczenia majątkowe od dłużników. W przypadkach tzw. niealimentacji właściwie składano zawiadomienia do organów ścigania. Wykazane w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych⁶ dane w zakresie liczby złożonych wniosków i wydanych decyzji dotyczących świadczeń alimentacyjnych były tożsame z danymi ujętymi w systemie dziedziny i zgodne ze stanem faktycznym⁷. Stan należności oraz kwoty zwrotów od dłużników

¹ Dalej: „MOPS”.

² Dalej: „Dyrektor MOPS”.

³ Zakończenie czynności kontrolnych nastąpiło 16 listopada 2022 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: „ustawa o NIK”.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: „sprawozdania FA”.

⁷ Analizie poddano sprawozdania za IV kw. 2020 i 2021 r.

alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego⁸ były zgodne z wartościami wykazanymi przez MOPS w sprawozdaniach budżetowych Rb- 27ZZ „z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami” za lata 2020 i 2021⁹.

Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości dotyczyły:

- nieprzekazania informacji o dłużnikach alimentacyjnych do wszystkich biur informacji gospodarczej;
- wydania 20 decyzji o przyznaniu świadczenia z funduszu alimentacyjnego (100% objętych badaniem) pomimo niekompletności wniosków;
- przekazywania do organu właściwego dłużnika¹⁰ wniosków o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego, od 98 do 168 dni od wydania decyzji o przyznaniu świadczenia z FA;
- niewystąpienia, w jednym przypadku, do Starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego, pomimo takiego obowiązku.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Prawidłowość i skuteczność działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą Dyrektor MOPS posiadała upoważnienie, o którym mowa w art. 8b i 8c ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów¹¹, wydane przez Burmistrza Miasta Lipna¹².

(akta kontroli str. 5-7)

W latach 2020-2022 (I półrocze) wypłacono świadczenia z funduszu alimentacyjnego w łącznej kwocie 1 791,4 tys. zł, z tego 726,0 tys. zł w 2020 r., 716,6 tys. zł w 2021 r. oraz 348,7 tys. zł w I półroczu 2022 r. Według stanu na 30 czerwca 2022 r., od momentu powstania funduszu alimentacyjnego wypłacono świadczenia w wysokości 12 387,9 tys. zł. W badanym okresie dłużnicy alimentacyjni zwrócili łącznie 78,5 tys. zł należności głównej oraz 41,8 tys. zł odsetek. Nie odnotowano wpłat z tytułu egzekucji administracyjnej, a wpłaty z egzekucji komorniczej wyniosły łącznie 621,4 tys. zł¹³, z tego 194,9 tys. zł w 2020 r., 264,6 tys. zł w 2021 r. i 161,9 tys. zł w I półroczu 2022 r. Stan należności z tytułu wypłaconych świadczeń z FA według stanu na 1 stycznia 2020 r., 2021 r. i 2022 r. (bez uwzględnienia świadczeń nienależnie pobranych) wyniósł odpowiednio: 8 298,7 tys. zł, 8 685,4 tys. zł oraz 8 858,4 tys. zł, a skuteczność egzekucji komorniczej¹⁴ stanowiła odpowiednio: 10,6%, 11,6% i 16,1%. Dyrektor MOPS podała m.in., że w celu zwiększenia skuteczności dochodzenia zwrotu należności od dłużników alimentacyjnych przyłączano się do egzekucji z nieruchomości prowadzonych przez komorników sądowych. Największym problemem w dochodzeniu zwrotu ww. należności było ustalenie aktualnego adresu dłużników.

⁸ Dalej: „FA” lub „fundusz alimentacyjny”.

⁹ Dalej: „sprawozdania Rb-27ZZ”.

¹⁰ Dalej: „OWD”.

¹¹ Dz. U. z 2022 r., poz. 1205, dalej: „ustawa o alimentach”.

¹² Upoważnienie nr 27/2020 z 1 września 2020 r. oraz nr 1/2021 z 7 września 2021 r.

¹³ Należność główna wraz z odsetkami.

¹⁴ Obliczona jako iloraz wpłat dokonanych przez komorników sądowych do stanu należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego w danym roku kalendarzowym.

Analiza NIK wykazała, że zagadnienia dotyczące podejmowanych działań wobec dłużników alimentacyjnych nie były przedmiotem zarówno kontroli wewnętrznych jak i zewnętrznych.

(akta kontroli str. 11-16, 86)

W okresie objętym kontrolą do MOPS nie wpłynęły wnioski osób uprawnionych lub ich przedstawicieli o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych. Dyrektor MOPS podała, że ustnie informowano osoby o możliwości złożenia ww. wniosku, w przypadku, gdy osoby te nie spełniały kryteriów ustawowych do przyznania świadczeń alimentacyjnych.

(akta kontroli str. 9-11)

W MOPS nie prowadzono rejestru świadczeń z podziałem na organ właściwy wierzyciela¹⁵ i OWD oraz tylko OWW. Dyrektor MOPS podała, że dane dotyczące dłużników znajdowały się w programie komputerowym do realizacji FA, do którego dostęp mieli pracownicy danego działu. W okresie objętym kontrolą przyznano świadczenia z funduszu alimentacyjnego: w 2020 r. – 143 osobom¹⁶; w 2021 r. – 139 osobom¹⁷; w 2022 r. (I połowa) – 109 osobom¹⁸.

(akta kontroli str. 11-12)

Analiza 20 decyzji¹⁹ o przyznaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego, dla którego MOPS stanowił wyłączenie OWW wykazała, że:

- we wszystkich przypadkach pracownicy MOPS wystąpili z wnioskiem do OWD o podjęcie działań wobec dłużników, a dłużnikowi alimentacyjnemu przekazywali informacje, o których mowa w art. 27 ust. 7 ww. ustawy, jednakże czynności te wykonano ze zbędną zwłoką²⁰;
- dane dotyczące wysokości zobowiązań dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym²¹ świadczeń z FA, pozyskiwano z zaświadczeń komorników sądowych o bezskuteczności egzekucji.

(akta kontroli str. 33, 97)

Badaniem w zakresie obowiązku przekazywania informacji o zobowiązaniu lub zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych do biur informacji gospodarczej objęto 10 dłużników o najwyższych zobowiązaniach alimentacyjnych²² (z tego: pięciu w zakresie należności powstałych z tytułu świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej oraz pięciu dotyczących zaliczek alimentacyjnych). Ustalono, że:

- informacje o zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych, wynikających z tytułów, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1 ustawy o alimentach przekazywano do pięciu z sześciu biur²³;

¹⁵ Dalej: „OWW”.

¹⁶ W tym 75 osobom, dla których MOPS stanowił OWD i OWW, 68 osobom, dla których stanowił tylko OWW.

¹⁷ W tym 74 osobom, dla których MOPS stanowił OWD i OWW, 62 osobom, dla których stanowił tylko OWW.

¹⁸ W tym 58 osobom, dla których MOPS stanowił OWD i OWW, 51 osobom, dla których stanowił tylko OWW.

¹⁹ Do próby wytypowano po 10 spraw dla danego okresu świadczeniowego w latach 2020-2021.

²⁰ Por. stwierdzone nieprawidłowości.

²¹ Dz. U. z 1991 r. Nr 45, poz. 200, ze zm., ustawa została uchylona 1 maja 2004 r.

²² Na łączną kwotę zadłużenia w wysokości 810,0 tys. zł.

²³ Por. stwierdzone nieprawidłowości.

- MOPS nie przekazał do żadnego z biur informacji o zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych wynikających z należności o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy²⁴.

(akta kontroli str. 92)

W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki dłużników alimentacyjnych, wobec których MOPS zobligowany był do zamieszczania w KRZ²⁵ informacji, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 6 grudnia 2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych²⁶.

(akta kontroli str. 92, 98)

Liczba dłużników alimentacyjnych w latach 2020-2022 (I połowa) utrzymywała się na zbliżonym poziomie i wynosiła odpowiednio: 328, 336 oraz 324. Wobec ww. dłużników MOPS podjął m.in. następujące działania: kierował wnioski do komorników sądowych o przyłączenie się do postępowań egzekucyjnych (w ww. latach wnioskami objęto odpowiednio: 147, 135 i ośmiu dłużników); przeprowadzał wywiady alimentacyjne i odbierał oświadczenia majątkowe odpowiednio: 38, 34 i 14 dłużników, powiadamiał Powiatowy Urząd Pracy w Lipnie²⁷ o potrzebie aktywizacji zawodowej sześciu dłużników w 2020 r. i 2022 r. (I połowa) i 13 dłużników w 2021 r.; wszczywał postępowania i wydawał decyzje w sprawie uznania za uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych w przypadku ośmiu dłużników w 2020 r. i 2022 (I połowa) oraz 28 w 2021 r.

Dłużnicy, którzy spłacili swoje zadłużenie w całości lub części oraz dłużnicy, od których wyegzekwowano część zadłużenia w toku egzekucji komorniczej sądowej stanowili odpowiednio: 14 i 120 w 2020 r.; 11 i 124 w 2021 r.; siedem i 95 w 2022 r. (I półrocze).

(akta kontroli str. 20-28)

Badanie 20 postępowań²⁸ dotyczących prowadzonych przez MOPS działań wobec dłużników alimentacyjnych wykazało m.in., że:

- czynności polegające na przeprowadzeniu 13 wywiadów alimentacyjnych oraz odbiorze oświadczeń majątkowych od dłużników, zostały udokumentowane zgodnie załącznikiem 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie wzoru kwestionariusza wywiadu alimentacyjnego oraz wzoru oświadczenia majątkowego dłużnika alimentacyjnego²⁹ - przyczynami niełożenia na utrzymanie osób uprawnionych do alimentów były m.in. brak stałych dochodów oraz trudna sytuacja finansowa z tym związana;
- stosownie do art. 5 ust. 2 pkt 2 ustawy o alimentach poinformowano właściwy powiatowy urząd pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej 14 dłużników;
- w pięciu przypadkach wszczęto postępowania w sprawie uznania dłużników alimentacyjnych za uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych, w ich wyniku trzech dłużników uznano za uchylających się od zobowiązań i wydano decyzje administracyjne w tych sprawach. Stosownie do art. 5 ust. 3b pkt 1

²⁴ Por. stwierdzone nieprawidłowości.,

²⁵ Krajowy Rejestr Zadłużonych.

²⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 1909, ze zm.

²⁷ Dalej: „PUP”.

²⁸ 10 postępowań dla których MOPS stanowią jednocześnie OWW i OWD oraz 10 dla których stanowią jedynie OWD.

²⁹ Dz. U. Nr 73, poz. 395.

- ustawy o alimentach wystąpiono z wnioskiem o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny³⁰;
- w analizowanych przypadkach nie złożono wniosków o zatrzymanie prawa jazdy dłużników mimo, iż w jednym przypadku dłużnik posiadał prawo jazdy i figurował w bazie CEPIK³¹.

(akta kontroli str. 76-83, 203-204)

Dyrektor MOPS podała, że w ramach współpracy z PUP, zawarto umowę w sprawie dostępu do informacji znajdujących się w ich posiadaniu bazy danych poprzez system SEPI³². PUP nie informował oddzielnymi pismami o odmowie przyjęcia przez dłużnika alimentacyjnego propozycji zatrudnienia lub innej formy pomocy, o odmowie zarejestrowania jako bezrobotny albo poszukujący pracy, o wyrejestrowaniu dłużnika z ewidencji osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym o przyczynach wyrejestrowania. Dyrektor PUP podała, że system SEPI umożliwiał wzajemną wymianę danych między organami, a wszelkie inne informacje przekazywane były na prośbę ze strony MOPS.

(akta kontroli str. 12, 199-243)

Analiza 10 postępowań³³ dotyczących przyłączenia się MOPS do postępowania egzekucyjnego wykazała, że we wszystkich przypadkach dołączono decyzje w sprawie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego mające przymiot ostateczności.

(akta kontroli str. 90)

W przypadku trzech dłużników alimentacyjnych, wobec których wszczęto postępowanie, o którym mowa w art. 5 ust. 3 ustawy o alimentach, prawidłowo doręczono decyzje o uznaniu dłużników za uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych³⁴. Analiza wykazała, że ww. decyzje nie były uchylane przez SKO lub właściwe sądy z uwagi na obalenie domniemania doręczenia.

(akta kontroli str. 89-90)

Dyrektor MOPS podała, że nie występowało z powództwami o zasądzenie alimentów przeciwko osobom zobowiązanym w dalszej kolejności do ich zapłaty, ponieważ nie posiadano wiedzy o takich osobach. Badanie 20 spraw o przyznanie świadczenia z FA wykazało, że we wszystkich przypadkach MOPS wydał decyzję o przyznaniu świadczenia pomimo, że wnioski nie zawierały oświadczeń³⁵, o których mowa w art. 15 ust. 3 pkt 3 ustawy o alimentach³⁶.

(akta kontroli str. 33-74, 97-98)

Badaniem objęto pięć spraw dotyczących uchylania się od wykonania obowiązku alimentacyjnego - tzw. niealimentacji. Ustalono, że:

- w trzech sprawach MOPS zawiadomił organy ścigania o możliwości popełnienia przestępstwa. W dwóch przypadkach wszczęto postępowanie

³⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, ze zm.

³¹ Por. stwierdzone nieprawidłowości.

³² Samorządowa Elektroniczna Platforma Informacyjna.

³³ Dla których MOPS stanowił jednocześnie OWW i OWD.

³⁴ W jednym przypadku na zwróconej przesyłce znajdowała się adnotacja odzwierciedlająca przebieg wszystkich czynności związanych z doręczeniem zastępczym przewidzianych w art. 44 kpa.

³⁵ Oświadczenie wnioskodawcy o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji, innych niż dłużnik alimentacyjny stanowiło załącznik do wniosku o ustalenie prawa do świadczeń alimentacyjnych i zostało zamieszczone na stronie Biuletynu Informacji Publicznej.

³⁶ Por. stwierdzone nieprawidłowości.

i wydano wyroki skazujące. W jednej sprawie dłużnik zaczął spłacać zobowiązania alimentacyjne i postępowanie zostało umorzone;

- w przypadku dwóch dłużników alimentacyjnych, uznanych ostatecznymi decyzjami za uchylających się od zobowiązań, MOPS złożył wnioski o ściganie, stosownie do art. 5 ust. 3b pkt 1 ustawy o alimentach.

(akta kontroli str. 91)

W okresie objętym kontrolą złożono cztery wnioski o umorzenie należności³⁷, dwa wnioski o odroczenie terminu płatności oraz jeden o rozłożenie płatności należności na raty. Udzielono ulgi w spłacie zobowiązań jedynie w zakresie wniosku o rozłożenie płatności na raty. W przedmiocie odroczenia płatności wydano decyzje odmowne. Umorzeń należności nie dokonano³⁸.

(akta kontroli str. 185-186)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W 20 sprawach objętych badaniem³⁹ (100%) MOPS wystąpił z wnioskiem do OWD o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych, o którym mowa w art. 3 ust. 5 pkt 2 ustawy o alimentach, od 98 do 168 dni od dnia wydania decyzji o przyznaniu świadczenia z FA. Zdaniem NIK było to postępowanie nierzetelne. OWD nie posiadając wiedzy nt. dłużnika nie mógł podejmować żadnych działań w celu wyegzekwowania należności, których wysokość narastała systematycznie. W związku z tym wnioski powinny być składane niezwłocznie.

(akta kontroli str. 33)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, że powyższe spowodowane było trwającą w badanym okresie pandemią, zmianami organizacyjnymi w jednostce oraz znacznym obciążeniem innymi obowiązkami pracowników zajmujących się realizacją ustawy o alimentach.

(akta kontroli str. 93-98)

2. MOPS nie przekazywał informacji o dłużnikach alimentacyjnych do wszystkich biur informacji gospodarczej, co stanowiło naruszenie art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy o alimentach. Zgodnie z ww. przepisem organ właściwy wierzyciela, który wypłacał świadczenia przyznawane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów przekazuje do biura informacji gospodarczej informację gospodarczą o zobowiązaniu lub zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego wynikających z tytułów, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1 i 2, w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy. Kontrola wykazała, że dla pięciu dłużników alimentacyjnych posiadających zobowiązania wynikające z tytułów, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy o alimentach ww. informacji nie przekazano do żadnego z sześciu biur. Ponadto dla pięciu dłużników, których zobowiązania określono w art. 28 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy informacji nie przekazano do biura *Bisnode Międzynarodowe Biuro Informacji Gospodarczej S.A.*

(akta kontroli str. 92)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, że nie przekazywano do żadnego z biur informacji o zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych wynikających z należności, o których

³⁷ O których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1, 2 i 4 ustawy o alimentach.

³⁸ Rozwiązania tego nie zastosowano z uwagi na brak spełnienia wymogów z art. 30 ust. 1, 2 i 3 ustawy o alimentach.

³⁹ Do próby wytypowano po 10 spraw dla danego okresu świadczeniowego w latach 2020-2021 dla których MOPS stanowił wyłącznie OWW.

mowa w art. 28 ust 1 pkt 2 ustawy o alimentach ponieważ występowały problemy techniczne z przekazaniem danych z zakresu zaliczki, tj. we wszystkich wnioskach nie były uzupełnione nr PESEL dłużników lub były różne adresy zamieszkania (co uzgodniono z programistami oprogramowania systemu obsługującego tut. organ). Powyższe spowodowało brak możliwości poprawnego zacytowania danych do poszczególnych biur. Natomiast nieprzekazanie informacji do biura Bisnode Międzynarodowe Biuro informacji Gospodarczej S.A. spowodowane było brakiem wiedzy o powstaniu w/w biura.

(akta kontroli str. 93-98)

3. W 20 sprawach objętych badaniem (100%) wydano decyzję o przyznaniu świadczenia z funduszu alimentacyjnego, pomimo niekompletności wniosków, ponieważ osoby uprawnione nie złożyły oświadczenia, o którym mowa w art. 15 ust. 3 pkt 3 ustawy o alimentach. Zgodnie z ww. przepisem, wniosek o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego powinien zawierać oświadczenie wnioskodawcy o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji. Ww. oświadczenie wnioskodawcy (...) stanowiło załącznik do wniosku o ustalenie prawa do świadczeń alimentacyjnych i zostało zamieszczone na stronie Biuletynu Informacji Publicznej MOPS.

(akta kontroli str. 33-74)

Dyrektor MOPS wyjaśniła m.in., że ustnie informowano każdą z osób o możliwości wskazania innych osób zobowiązanych do alimentacji w dalszej kolejności jednakże w odpowiedzi uzyskiwano informację, że osoby te nie żyją albo nie posiadają o tych osobach informacji. Niemniej jednak osoby zobowiązane do złożenia wniosku będą wypełniać pisemne oświadczenia.

(akta kontroli str. 93-98)

NIK zauważa, że ww. przepis prawa ma charakter obligatoryjny, a nie uznaniowy. Ponadto zgodnie z art. 15 ust. 7 ww. ustawy osoba składająca wniosek o przyznanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego składa oświadczenia, o których mowa w ust. 3 pkt 2 i 3 oraz ust. 4 pkt 1 i 3 lit. a oraz d, pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: "Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.". Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

4. W jednym badanym przypadku MOPS nie wystąpił do Starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego, pomimo obowiązku wynikającego z art. 5 ust. 3b pkt 2 ustawy o alimentach. Zgodnie z ww. przepisem jeżeli decyzja o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych stanie się ostateczna, organ właściwy dłużnika po uzyskaniu z centralnej ewidencji kierowców informacji, że dłużnik alimentacyjny posiada uprawnienie do kierowania pojazdami, kieruje wniosek do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika. W dniu 18 czerwca 2018 r. do MOPS wpłynęła odpowiedź z Ministerstwa Cyfryzacji, że ww. dłużnik figuruje w systemie CEPIK i posiada prawo jazdy, jednak z takim wnioskiem nie wystąpiono.

(akta kontroli str. 77-83)

Kierownik Referatu Świadczeń Rodzinnych, Wychowawczych i Funduszu Alimentacyjnego wyjaśniła, że powyższa nieprawidłowość wynikała z niedopatrzania spowodowanego nadmiarem obowiązków. W dniu 14 listopada 2022 r. wystąpiono z wnioskiem do właściwego Starosty o zatrzymanie prawa jazdy ww. dłużnika.

(akta kontroli str. 244-247)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia wszczynanie przez MOPS postępowań administracyjnych wobec dłużników uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych. Prawdłowo przeprowadzano również wywiady alimentacyjne i odbierano oświadczenia majątkowe od dłużników. W przypadku tzw. niealimentacji właściwie składano zawiadomienia do organów ścigania. Jako działania nieprawidłowe NIK uznała m.in.: nieprzekazywanie informacji o dłużnikach alimentacyjnych do wszystkich biur informacji gospodarczej, wydawanie decyzji o przyznaniu świadczenia z funduszu alimentacyjnego pomimo niekompletności wniosków, przekazywanie do OWD wniosków o podjęcie działań wobec dłużnika, od 98 do 168 dni od dnia wydania decyzji o przyznaniu świadczenia z FA.

OBSZAR

2. Prawdłowość sporządzania sprawozdań.

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą w MOPS sporządzono sprawozdania FA z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o alimentach. Analiza wykazała⁴⁰, że przekazywane były one Wojewodzie Kujawsko-Pomorskiemu drogą elektroniczną w terminach zgodnych ze wskazanymi w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁴¹, tj. do 15 dnia miesiąca po danym kwartale.

(akta kontroli str. 100-102)

Sprawozdania FA nie zawierały informacji o kosztach obsługi oraz prowadzonych postępowaniach egzekucyjnych, o których mowa w art. 31 ust. 5 pkt 7 i 8 ustawy o alimentach. Dyrektor MOPS podała m.in., że zgodnie z art. 31 ust. 8 ww. ustawy sprawozdania przekazywane są tylko drogą elektroniczną, a system informatyczny do tego dedykowany nie posiada takiego wzoru/informacji, tj. możliwości wykazywania kosztów obsługi oraz prowadzonych postępowań.

(akta kontroli str. 97, 144-183)

Koszty działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych w latach 2020-2022 (I półrocze) wyniosły łącznie 145,8 tys. zł⁴². Wysokość dotacji celowej w ww. okresie, otrzymanej z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu obsługi zadań z zakresu świadczeń FA wyniosła odpowiednio: 21,8 tys. zł; 21,5 tys. zł oraz 10,5 tys. zł. Przeciętny miesięczny koszt obsługi wypłaty świadczeń dotyczący jednego dłużnika i działań podjętych wobec niego stanowił: w 2020 r. 178 zł, w 2021 r. 170 zł, a w 2022 r. (I półrocze) 94 zł. Przeciętna miesięczna kwota zwrotu świadczeń przypadająca na jednego dłużnika w ww. okresie wyniosła odpowiednio: 264 zł, 445 zł i 178 zł.

(akta kontroli str. 18-19)

W sprawozdaniach FA nie wykazywano kwot dotyczących należności powstałych z tytułu zaliczek alimentacyjnych wypłaconych osobie uprawnionej. Dyrektor MOPS wyjaśniła, że w części A w wierszu drugim wskazano, że są to kwoty odzyskane od dłużników z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Nie występowało do Wojewody Kujawsko Pomorskiego bądź Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej o objaśnienia w zakresie sporządzania sprawozdania rzeczowo – finansowego. W maju 2009 r. na zorganizowanym z przedstawicielem ministerstwa szkoleniu wyjaśniano, iż w tabeli A wykazuje się dane dotyczące tylko kwot z funduszu

⁴⁰ Badaniu poddano sprawozdania za IV kwartał 2020 i 2021 r. oraz za II kwartał 2022 r.

⁴¹ Dz. U. 2017, poz. 1812, dalej: „rozporządzenie w sprawie sprawozdań z realizacji”.

⁴² Z czego 58, 3 tys. zł w 2020 r.; 57,1 tys. zł w 2021 r. i 30,4 tys. zł w 2022 r. (I półrocze).

alimentacyjnego poza wierszami 4 i 5 tabeli A dotyczącymi kwot wygaśniętych i umorzonych świadczeń zarówno z funduszu alimentacyjnego jak i zaliczki alimentacyjnej.

(akta kontroli str. 97-98, 144-183)

Liczba działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych wykazana w części F sprawozdań FA za IV kw. 2020 r. i 2021 r. była wyższa niż ta, ustalona na podstawie próby badania określonej w pierwszym obszarze wystąpienia. W sprawozdaniach tych nie zakwalifikowano natomiast liczby działań do katalogu, które doprowadziłyby do wzrostu ściągальności należności. Dyrektor MOPS podała, że powyższe wynika z faktu, iż system komputerowy nie pobiera takich danych, natomiast z analizy spraw w tut. organie nie wynika jasno, które działania podjęte przez MOPS mają istotny wpływ na spłatę zadłużenia.

(akta kontroli str. 76, 98, 144-183)

Wykazane w sprawozdaniach FA dane w zakresie liczby złożonych wniosków dotyczących świadczeń z funduszu alimentacyjnego za IV kw. 2020 i 2021 r. oraz liczby wydanych decyzji były tożsame z danymi ujętymi w systemie dziedzinowym i zgodne ze stanem faktycznym.

(akta kontroli str. 187)

Analiza sprawozdań FA sporządzonych w okresie objętym kontrolą wykazała, że kwoty zwrotów od dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz kwoty należności były zgodne z wartościami wykazanym przez MOPS w sprawozdaniach budżetowych Rb-27ZZ za lata 2020 i 2021.

(akta kontroli str. 103)

Sprawozdania Rb-27ZZ zostały przekazane w terminach wynikających z załącznika nr 40 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁴³. Wielkości dotyczące świadczeń wykazane zostały w rozdziale 85502 *Świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego*.

(akta kontroli str. 103-143)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi
Wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

1. Niezwłoczne przekazywanie wniosków o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych.
2. Przekazanie informacji o dłużnikach alimentacyjnych do wszystkich biur informacji gospodarczej.

⁴³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1564, ze zm.

3. Podjęcie działań w celu zapewnienia kompletności wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, 28 listopada 2022 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy
p.o. Dyrektor
(-) Tomasz Sobecki

Kontrolerzy
(-) Robert Elwertowski
specjalista kontroli państwowej

(-) Justyna Wierzbicka
inspektor kontroli państwowej